

MLR poř. č 1

I.

Název legislativního úkolu			
návrh zákona, kterým se mění zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, a související právní předpisy			
Předkladatel	Spolupředkladatel ¹	Stanovený termín předložení vládě	Předpokládaný termín nabytí účinnosti
místopředsedkyně vlády		04.13	01.14

Transpozice práva EU: Číselné označení směrnic (nařízení) a jejich název v českém překladu	Termín stanovený pro implementaci
	vyberte měsíc.vyberte rok

II.

A. Kontext a definice problému
A.1 Definice problémů
<p><i>Současná právní úprava ve vztahu k oznamovatelům trestněprávního jednání neposkytuje zaměstnancům dostatečné prostředky ochrany, obzvláště co se týče možného postihu na úrovni pracovněprávního vztahu, kdy hrozí důvodná obava z uložené sankce ze strany zaměstnavatele, která by mohla být motivována zaměstnavatelovou mstou.</i></p> <p><i>Pracovněprávní, ani služebněprávní předpisy, ani jiné právní předpisy výslovně nestanoví ochranu oznamovatelů a jejich postavení v pracovním vztahu nebo ve služebním poměru v případě, že se jejich oznámení týká protiprávního, resp. trestněprávního, jednání zaměstnavatele (v některých situacích z povahy věci ani nemohou). V těchto případech platí obecná povinnost rovného zacházení a dodržení taxativně stanovených zákonných podmínek v případě rozvázání pracovního, resp. služebního, poměru. Ochrana je těmto osobám sice poskytována zvláštními právními předpisy, nicméně se týká jen jejich práv, která mohou uplatnit během řízení (např. utajení či práva na informace v řízení zahájeném na základě jejich podnětu), ale do pracovního práva se zpětně nepromítají.</i></p>

¹ V případě vyplnění rozved'te v části B.4 Spolupráce s ústředními orgány státní správy.

A.2 Účel návrhu právního předpisu / cílový stav

Cílem předkládaného materiálu je dosažení stavu, kterým bude naplněn společenský zájem spočívající v poskytnutí ochrany slabší straně, kterou v případě oznámení trestněprávního jednání na pracovišti představuje v pracovněprávním vztahu zaměstnanec, jemuž může hrozit ze strany zaměstnavatele postih motivovaný mstou za jeho oznámení. Předkládaný materiál si tedy stanoví za cíl explicitně kodifikovat právo oznamovatele na ochranu dle antidiskriminačního zákona, a stanovit tak zájem státu na legitimaci oznamování trestněprávních jednání, k nimž dochází na pracovišti, aby deklarováním tohoto zájmu došlo k eliminaci trestných činů páchaných na pracovišti. Takovými jednáními jsou například daňové podvody nebo úplatkářské trestné činy.

A.3 Odůvodnění varianty přípravy legislativního návrhu

Nezbytnost regulace whistleblowingu prostřednictvím nové právní úpravy vychází ze skutečnosti, že tato oblast doposud není komplexně právně ukotvena, a proto není ochrana oznamovatelů dostačující. Whistleblowing a ochrana oznamovatelů představují v České republice v podstatě nové téma, a to i přesto, že některé aspekty whistleblowingu jsou již v různých právních předpisech definovány. Taková úprava se však jeví jako nedostačující, neboť je třeba zakotvit komplexní úpravu whistleblowingu. Předmětná tematika je nyní velmi aktuální, neboť na nezbytnost existence úpravy ochrany oznamovatelů poukazuje jakožto na opatření snižující latenci korupčních trestných činů i zpráva Nejvyššího státního zastupitelství o činnosti státního zastupitelství za rok 2011.

A.4 Varianty posuzované v rámci věcného řešení, včetně stanoviska předkladatele ke zpracování RIA:? Pokud je předkladatelem k předkládanému legislativnímu návrhu navrhováno zpracování RIA, uveďte varianty, které byly zvažovány, pokud ne, uveďte důvody, proč nemohla být alternativní řešení zvažována.

ANO NE

Varianta 1: nulová varianta - využití současné právní úpravy. Je nedostatečně řešeno, doposud není oblast oznamování protiprávního (trestněprávního) jednání v rámci právního řádu ČR dostatečně upravena.

Varianta 2: varianta přiřčení k jinému právnímu předpisu – v rámci zvažování subsumpce pod jiný vhodný právní předpis bylo po dohodě s Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem práce a sociálních věcí přistoupeno k začlenění whistleblowingu do antidiskriminačního zákona, v němž bude celá věc upravena komplexně. Toto se jeví jako optimální varianta, neboť bude komplexně upravena oblast oznamování protiprávního (trestněprávního) jednání v jednom právním předpise: předmět úpravy, definice pojmů, ochrana oznamovatele; a právní předpisy s tím související budou novelizovány, a to z hlediska provázanosti právních předpisů. Základní ukotvení bude spočívat v úpravě whistleblowingu v rámci antidiskriminačního zákona a v rámci následných novel příslušných právních předpisů (služebněprávních předpisů a občanského soudního řádu).

Varianta 3: varianta nové právní úpravy - vytvoření zcela nového a samostatného právního předpisu bylo sice zvažováno, ovšem zejména po konzultaci s Ministerstvem spravedlnosti a s Ministerstvem práce a sociálních věcí bylo přistoupeno k variantě 2, spočívající v přiřčení whistleblowingu do platného antidiskriminačního zákona. Koncepce právní úpravy whistleblowingu jako nového samostatného právního předpisu v sobě zahrnuje negativum v podobě nutnosti provedení dalších novelizací některých souvisejících právních předpisů, což by mohlo vést (např. v trestněprávních

předpisech) k roztržitosti již platné právní úpravy, nebo dokonce k narušení jak právního systému, tak zásady čistoty legislativního prostředí.

Z výše uvedených variant byla zvolena Varianta 2.

A.5 Plánuje se s přijetím návrhu zákona současně přijetí prováděcích právních předpisů s termínem nabytí účinnosti současně se zákonem? Pokud ano, uveďte varianty, které budou v rámci RIA posuzovány, pokud ne, uveďte zdůvodnění, proč nemá být k legislativnímu návrhu RIA zpracována.

ANO NE

A.6 Je na úrovni EU řešena iniciativa, která může ovlivnit východiska legislativního návrhu?²

ANO NE

B. Hodnocení dopadů – procesní stránka

B.1 Dotčené subjekty

Dotčenými subjekty jsou potenciálně všichni zaměstnanci či zaměstnavatelé, jak v soukromé, tak ve veřejné sféře. Tedy osoby oznamovatelů (tj. zaměstnanců), jejich zaměstnavatelů a dále státní, resp. správní orgány, které oznamovatelům budou poskytovat speciální ochranu (v tomto případě jimi jsou soudy, státní zastupitelství, Kancelář veřejného ochránce práv a Policie ČR), případně povedou věcně související řízení.

B.2 Konzultace

Celá materie byla zpracována ve spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi, které se dlouhodobě podílejí na ochraně oznamovatelů a pomáhají řešit konkrétní případy (ať formou právní či jiné pomoci oznamovatelům, nebo například medializací daného případu), a to s ohledem na jejich praktické zkušenosti. Předkladatel bude úzce spolupracovat zejména s Ministerstvem práce a sociálních věcí z hlediska pracovněprávních vztahů, upravených především zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a s Ministerstvem spravedlnosti, gestorem antidiskriminačního zákona a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a gestorem nad trestněprávní problematikou. Dále předkladatel předpokládá i spolupráci s Ministerstvem obrany (oblast služebního poměru vojáků z povolání) a Ministerstvem vnitra (oblast služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů).

B.3 Dostupná data a zdroje statistik

² Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v Evropské Unii stanoví, že pokud to neohrožuje plnění leg. závazků, zdrží se předkladatel předložení návrhu právního předpisu, pokud v blízké době (zpravidla do 6 měsíců), bude přijat předpis EU, jehož implementace si vyžádá změnu téhož právního předpisu.

Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice - Transparency International - ČR http://www.transparency.cz/doc/TIC_whistleblowers_2009_cz.pdf

International Best Practices for Whistleblower Policies by Tome Devine, Legal Director, and Shelley Walden, International Program Officer

http://www.whistleblower.org/storage/documents/2011_International_Best_Practices_10.25.pdf

Ochrana oznamovatelů (whistleblowing), Analýza zpracovaná pro účely vzniku nové právní úpravy v ČR, Oživení, o.s.,

Analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů

B.4 Spolupráce s ústředními orgány státní správy

Ministerstvo práce a sociálních věcí,

Ministerstvo spravedlnosti,

Ministerstvo obrany,

Ministerstvem vnitra.

C. Očekávané specifické dopady – zaškrtněte, v případě kladné odpovědi dopady specifikujte.

C.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

ANO NE

Dopad na státní rozpočet či na rozpočty územních samosprávných celků (resp. na ostatní veřejné rozpočty) se jeví jako mizivý. Pouze v případě, že nastane soudní spor a zaměstnavatel (tedy orgán veřejné moci) spor prohraje, bude muset nahradit škodu či mu bude uložena zvýšená náhrada škody. Administrativní náklady spojené s průběhem řízení jsou kompenzovány snížením výnosů ze snížení korupce a narovnání podmínek přístupu k moci veřejné.

C.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR

ANO NE

Dopad na podnikatele (konkurenceschopnost) je do jisté míry též vnímán. Zajištěním ochrany oznamovatelů se předpokládá vyšší míra objasňenosti (nejen) korupčních případů, případně snížení míry korupce. Tím by mělo dojít ke zvýšení důvěryhodnosti České republiky na mezinárodním poli, což by mělo mít odraz ve větším zájmu zahraničních investorů o Českou republiku.

C.3 Dopady na podnikatelské subjekty

ANO NE

Dopad na podnikatele (konkurenceschopnost) je do jisté míry též vnímán. Zajištěním ochrany oznamovatelů se předpokládá vyšší míra objasňenosti (nejen) korupčních případů, případně snížení míry korupce. Tím by mělo dojít ke zvýšení důvěryhodnosti České republiky na mezinárodním poli, což by mělo mít odraz ve větším zájmu zahraničních investorů o Českou republiku.

C.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje), především v případě návrhu na přenesení výkon státní správy

ANO NE

Dopad na rozpočty územních samosprávných celků (resp. na ostatní veřejné rozpočty) se jeví jako mizivý. Pouze v případě, že nastane soudní spor a zaměstnavatel (tedy orgán veřejné moci) spor prohraje, bude muset nahradit škodu či mu bude uložena zvýšená náhrada škody. Administrativní náklady spojené s průběhem řízení jsou kompenzovány snížením výnosů ze snížení korupce a narovnání podmínek přístupu k moci veřejné.

C.5 Sociální dopady (tj. dopady na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny)

ANO NE

C.6 Dopady na spotřebitele

ANO NE

Dopad na spotřebitele je zásadní. Snížením korupce, resp. v daném případě úplatkářství, by mohlo dojít ke zlevnění služeb a výrobků, do jejichž ceny se promítá hodnota úplatků (dle nauky je korupce trestněprávního jednání bez přímé oběti, přičemž sekundárně je poškozována společnost a zprostředkovaně pak její občané, kteří důsledky korupce přímo nebo nepřímo musejí financovat, např. formou vyšších daní). Dále lze počítat s tím, že se díky zásahu oznamovatele podaří včas zabránit např. výrobě vadných výrobků, čímž příslušná společnost ušetří prostředky za stahování zboží z prodeje a výdaje za právní důsledky.

C.7 Dopady na životní prostředí

ANO NE

Dopady na životní prostředí se mohou promítnout. (Např. díky zásahu oznamovatele se podaří včas zabránit podvodům v souvislosti s územním plánováním atd.)

C.8 Dopady na rovnost mužů a žen

ANO NE

Kontaktní osoba/ osoby

- Kontaktní osoba
- Mgr. et Mgr. Anna Marie Čížková, Úřad vlády, Odbor pro koordinaci boje s korupcí, cizkovska.anna.marie@vlada.cz, +420 296 153 536
- Osoba odpovědná za zpracování právního předpisu
- Mgr. Eva Kyzourová, Úřad vlády, ředitelka odboru pro koordinaci boje s korupcí, kyzorova.eva@vlada.cz, +420 296 153 537